

УДК 338.43:[327.7(477):355.02]

А. І. Циплаков,
аспірант, Український державний університет науки і технологій
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-7900-1474>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.10.168

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ НА СТІЙКІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

A. Tsyplakov,
Postgraduate student, Ukrainian State University of Science and Technologies

THE IMPACT OF INTERNATIONAL AID ON THE RESILIENCE OF UKRAINE'S AGRICULTURAL SECTOR IN TIMES OF WAR

Аграрний сектор економіки України традиційно є стратегічно важливою галуззю, оскільки забезпечує вирішення питань продовольчої безпеки держави, забезпечує продукцією внутрішній та зовнішній ринки. Проте, з огляду на специфічні особливості виробництва — сезонність, залежність від природно-кліматичних умов, тривалий виробничий цикл та обмеженість власних фінансових ресурсів — його стабільне функціонування потребує залучення зовнішніх джерел фінансування. За умов військової агресії ці виклики загострилися, що зробило роль міжнародної допомоги критично важливою для підтримки життєздатності аграрного сектору. Особливого значення набувають кредитні ресурси, грантові програми та технічна допомога, які сприяють не лише стабілізації виробництва, а й зміцненню стійкості аграрних підприємств у кризових обставинах. У роботі досліджено вплив міжнародної фінансової та технічної підтримки на розвиток аграрних підприємств в умовах військових викликів та запропоновано шляхи підвищення ефективності такої підтримки для забезпечення стійкого розвитку аграрного сектору України. Акцентовано увагу саме на банківському кредитуванні, грантовій допомозі від іноземних партнерів, розвитку нових видів кредитування під забезпечення готової продукції, розгляд нових видів інструментів для фінансування агропродуцентів.

The agricultural sector of the Ukrainian economy is traditionally a strategically important sector, as it ensures the solution of food security issues of the state, and provides products to the domestic and foreign markets. However, given the specific features of production — seasonality, dependence on natural and climatic conditions, a long production cycle and limited own financial resources — its stable functioning requires the involvement of external sources of financing. Under conditions of military aggression, these challenges have become more acute, which has made the role of international assistance critically important for supporting the viability of the agricultural sector.

Of particular importance are credit resources, grant programs and technical assistance, which contribute not only to the stabilization of production, but also to strengthening the resilience of agricultural enterprises in crisis circumstances. The paper examines the impact of international financial and technical support on the development of agricultural enterprises in conditions of military challenges and suggests ways to increase the effectiveness of such support to ensure the sustainable development of the agricultural sector of Ukraine.

It should be emphasized that agriculture, due to the low elasticity of demand for financial resources and price instability, will always require state regulation. In countries with developed agriculture, various forms of state support for the agricultural sector have long been functioning, among which the mechanism of preferential lending occupies an important place. Therefore, the role of the state in solving the issue of financing the agricultural sector is key, and in modern conditions, preferential lending programs are of particular importance. The focus is on bank lending, grant assistance from foreign partners, the development of new types of lending to secure finished products, and consideration of new types of instruments for financing agricultural producers.

The war in Ukraine created difficulties for the agricultural sector, including the destruction of infrastructure, disruption of supply chains, loss of labor, and significant mining of agricultural land. An important role in overcoming these problems was played by public administration and financial assistance from international partners, who implemented emergency infrastructure restoration, provided financial support to farmers, and ensured the stability of food supplies.

For the successful recovery and development of the agricultural sector, it is necessary to focus on investments in innovation and modern technologies, strategic recovery planning, strengthening international cooperation, finding new mechanisms for providing credit, and encouraging partners from related industries to cooperate with the agricultural sector on mutually beneficial terms.

Ключові слова: агровиробництво, банківський кредит, державна підтримка та міжнародна підтримка, ризик.

Key words: agricultural production, bank credit, state support and international support, risk.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

На сьогодні аграрний бізнес виступає одним із ключових напрямів фінансово-економічного розвитку України та гарантування її продовольчої безпеки. За останні роки перед повномасштабним вторгненням, Україна вийшла на стабільне виробництво зернових культур в обсязі понад 60 млн тонн. За даними Продовольчої програми ООН (FAO), напередодні російського вторгнення агросектор країни надавав до 20% ВВП та понад 40% експортних надходжень.

Після початку війни, сільське господарство значно постраждало. Рослинництво зазнало значних збитків у вигляді зниження обсягів виробництва продукції у зв'язку зі зменшенням посівних площ, втрат різного виду виробничих засобів, необхідних для ведення господарської діяльності.

Відповідно до дослідження мінагрополітики спільно з УКАБ, попри те, що внаслідок повномасштабного вторгнення агросектор України зазнав прямої шкоди та збитків на суму понад 80 мільярдів доларів, роль агросектору залишається значною. У 2024 році аграрний сектор забезпечив 59,3% (24,7 млрд доларів) валютних надходжень від експорту товарів з України (рис. 1). У 2021 році цей показник становив 40,7% (27,7 млрд доларів). Водночас за останні роки частка ЄС в експорті продукції АПК не була нижчою за 50%, що вказує на критичну важливість європейського ринку не тільки для українських виробників, але і для економіки України в цілому [1].

Ефективне функціонування підприємств аграрного сектору значною мірою залежить від державної підтримки та діяльності вітчизняної банківської системи, яка, впроваджуючи різні механізми кредитування, сприяє полегшенню доступу аграріїв до фінансових ресурсів. За сучасних умов критичним чинником для підтримки стійкості аграрного сектору стала міжнародна допомога. Фінансова підтримка, гранти, кредитні програми, гуманітарна допомога аграріям та сприяння у відкритті нових експортних маршрутів дозволили частково компенсувати втрати та забезпечити продовження сільськогосподарської діяльності. Окрім фінансів, вагому роль відіграє передача технологій, насіння, добрив та техніки, що сприяє адаптації аграрного виробництва до нових реалій.

В даний момент не тільки військові дії мають негативний вплив на галузь, агровиробництво стикається з такими проблемами, як низький рівень фондоозброєності праці, високий рівень фізичного і морального зносу технічних

Динаміка експорту с/г продукції у розрізі 2021 р. - 2024 р.

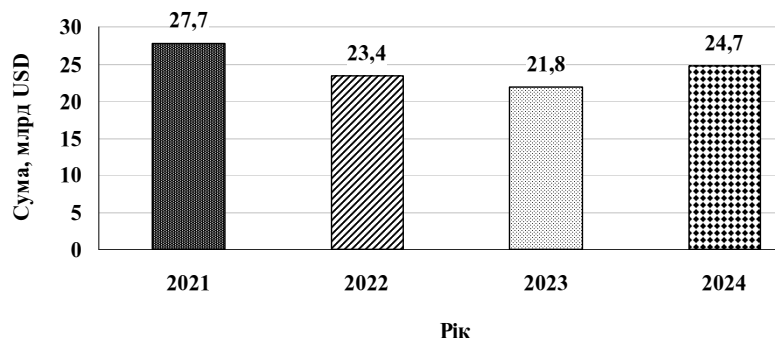

Рис. 1. Динаміка експорту с/г продукції за 2021–2024 рр.

Джерело: складено автором за даними [1].

Таблиця 1. 10-топ аграрних компаній за доходами у 2024 р.

Компанія	Дохід, млрд грн	Прибуток (збиток), млрд грн
ТОВ «КЕРНЕЛ-ТРЕЙД»	90,9	5,4
ТОВ «АДМ ЮКРЕЙН»	43,4	-0,6
МПП ФІРМА «ЕРІДОН»	30,2	0,2
ТОВ «АТ КАРГІЛЛ»	26,1	0,7
МХП	24,9	0,2
Нібуло	20,3	-2
Лебединський насіннєвий завод	18,7	0,1
Вайтерра Україна	14,8	0,5
Агропросперіс Трейд	11,2	0,03
Зернопродукт МХП	10	2,6

Джерело: [6].

засобів, занижена рентабельність виробництва та дисбаланс цін на сільськогосподарську і промислову продукцію.

Усі ці чинники ускладнюють організацію фінансово-кредитних відносин в аграрному секторі. Для забезпечення стабільності агробізнесу необхідні значні обсяги інвестицій, зокрема через кредитні інструменти та державну фінансову підтримку, а також залучення міжнародних джерел фінансування, що пояснює актуальність обраної теми.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вивченню теоретичних і практичних питань кредитування суб'єктів господарювання присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених: Л. Д. Тулуша, О. Д. Радченко, Н. Н. Внукової, О. В. Васюренка, В. А. Горемікіна, О. В. Дзюблюка, Г. Ф. Жукова, Б. С. Івасіва, О. І. Лаврушина, В. Д. Лагутіна, А. М. Мороз, В. Т. Сусіденка, М. І. Савлука, В. Хойера, М. М. Ямпольського та інших. Питання фінансової підтримки кредитування аграрних підприємств досліджувалось багатьма науковцями. Зокрема, Лупенко Ю. О. та Андрос С. В. [2] обґрунтували необхідність вдосконалення кредитної системи, адаптованої до потреб банків і сектора мікрофінансування, як най-

більш ефективного механізму кредитування малого агробізнесу. Дослідники запропонували модель прийняття рішень для комерційних банків у мікрофінансуванні аграрного виробництва. Малій О. Г., Горох О. В., Макогон В. В. систематизували чинники формування і розвитку кредитних відносин між банками і агроформуваннями [3]. Вовчак О. Д., Гальків А. І., Демчишин М. Я. акцентували увагу на тому, що в аграрному секторі традиційні перепони на шляху активування банківського кредитування доповнюються низькою якістю застави, високою ризикованістю агробізнесу, неефективністю кредитної політики, неврахуванням специфіки галузі [4]. Попело О. В., Жаворонок А. В. запропонували алгоритм визначення ефективності використання кредитних ресурсів аграрними підприємствами [5].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є: проаналізувати стан кредитування підприємств аграрного сектору України, обґрунтувати дієві інструменти фінансової підтримки аграрної сфери, а також оцінити рівень їхньої достатності та ефективності, дослідити вплив міжнародної фінансової та технічної допомоги аграрному сектору України в умовах війни, визначити її роль у забезпеченні стабільності виробничої діяльності та відновленні аграрної галузі економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У 2024 році доходи українського аграрного бізнесу зросли на третину, а прибутки — майже вдвічі. Загальний виторг галузі склав 1,3 трлн грн, тоді як прибуток зріс до 127 млрд. грн порівняно з 74 млрд. грн у попередньому році. Спільною рисою лідерів за прибутковістю є активне впровадження сучасних аграрних технологій, що потребує інвестицій у кваліфіковані кадри, новітню техніку та агрохімію. Державна підтримка через портфельні гарантії також стимулювала залучення кредитних ресурсів для розвитку агровиробництва, що дозволило агрокомпаніям модернізуватися, підвищити продуктивність і, як наслідок, збільшити доходи й прибутки. З географічної точки зору більшість найприбутковіших агрокомпаній (табл. 1) розташовані на Поділлі: чотири з десяти компаній мають свої виробничі потужності у Хмельницькій області. На другому місці — компанії з Вінницької та Черкаської областей [6].

Вітчизняний і зарубіжний досвід свідчить про те, що фінансова діяльність суб'єктів аграр-

ного бізнесу має свої особливості, що обумовлює необхідність залучення зовнішніх джерел фінансування, зокрема банківських кредитів. Сезонний характер діяльності, тривалий виробничий цикл, специфічне формування витрат і запасів, а також часовий розрив між реалізацією продукції та надходженням виручки створюють умови для виникнення дефіциту обігових коштів. Відтак виникає потреба у залученні банківських кредитів, які сприяють розширенню масштабів господарської діяльності, підвищенню ефективності використання власних фінансових ресурсів та прискоренню оновлення основних засобів.

В умовах ринкової економіки, як показує українська практика, аграрні підприємства мають обмежений доступ до власних фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення безперервного розширеного відтворення. У зв'язку з цим в умовах війни стабілізація аграрного сектору можлива лише за умови активного державного втручання та підтримки.

Варто зазначити, що сільське господарство через низьку еластичність попиту на фінансові ресурси та нестабільність цін завжди потребуватиме державного регулювання. У країнах із розвиненим сільським господарством давно функціонують різні форми державної підтримки аграрного сектору, серед яких важливе місце займає механізм пільгового кредитування. Відтак роль держави у вирішенні питання фінансування аграрної сфери є ключовою, а в сучасних умовах особливого значення набувають саме програми пільгового кредитування [7].

Україна почала запроваджувати механізми пільгового кредитування для аграріїв з 2000 року, паралельно проводячи аграрну реформу. Було введено механізм державної кредитної підтримки шляхом здешевлення кредитів, що було закріплено Постановою Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2000 р. № 398 [8]. В основу цього нормативного акту було покладено принцип державного сприяння аграріям через часткову компенсацію відсоткових ставок за банківськими кредитами. Часткове здешевлення кредитів сприяло активізації кредитної діяльності в аграрному секторі та стимулювало аграріїв до залучення позикових коштів.

Зараз кредитування в основному здійснюється за підтримки державних та міжнародних програм. Національний банк долучився до ініціативи щодо розширення програм державної підтримки, зокрема "Доступні кредити 5-7-9", додатково замість частки забезпечення з'я-

вилась можливість використати гарантію ЄБРР та гарантії кабінету Міністрів України. Відтепер будь-яке діюче підприємство, а також сільгоспвиробники для проведення посівної кампанії зможуть отримати пільгове кредитування під 0% річних на період воєнного стану [9]. Після його завершення відсоткова ставка для позичальників становитиме 5%.

Протягом війни відбулися зміни з приводу кредитування всіх суб'єктів господарювання у розрізі процентної ставки. В залежності від розміру бізнесу процентна ставка може сягати: 5% річних — для мікро та малого бізнесу, якщо протягом першого кварталу з дати укладання кредитного договору створено не менше двох нових робочих місць та збережено робочі місця на рівні не менше звітного кварталу. 7% річних — для мікро та малого бізнесу без необхідності найму працівників. 9% річних — для середнього бізнесу. Збільшення процентних ставок пов'язане з метою оптимізації витрат по відшкодуванню пільгових процентних ставок через тимчасову зупинку фінансової підтримки від США.

Після розпорядження Державного департаменту США щодо зупинки програм допомоги іншим країнам на 90 днів Американська агенція з міжнародного розвитку (USAID) в Україні отримала наказ припинити всі проекти та видатки на них. У липні 2022 року Сполучені Штати через USAID започаткували Ініціативу стійкості сільського господарства — AGRI-Україна. Мета програми — підтримати українське агровиробництво та експорт, а також сприяти зменшенню глобальної продовольчої кризи, загостреної війною Росії проти України.

У 2022 році USAID виділило \$100 млн, а також залучило додаткові \$250 млн від приватного сектору, донорів та інших фондів, сформувавши загальний бюджет у \$350 млн. У липні 2023 року USAID довело загальний обсяг інвестицій до \$850 млн.

Станом на липень 2024 року залучено понад \$510 млн від приватного сектору та донорів. З моменту запуску AGRI-Україна надала допомогу понад 15 тис. фермерам, що становить 34% від усіх зареєстрованих агровиробників у країні.

Підтримка включала фінансування, забезпечення насінням, добривами, ЗЗР та обладнанням для зберігання врожаю. У жовтні 2024 року USAID розширило AGRI-Україна, залучивши майже \$1,75 млрд додаткових інвестицій через партнерства з 9 новими організаціями, серед яких "Астарта", BEST Leasing, "Креді Агріколь

Таблиця 2. Допомога агросектору України через програму USAID

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Залучено протягом року, млн USD	350	500	1750
Залучено накопичувально з 07.2022 р., млн USD	350	850	2 260

Джерело: [10].

Банк", DFC, IMK, OTP Bank тощо. Це збільшило загальну суму інвестицій, залучених через ініціативу, до понад \$2,26 млрд. Таким чином, на кожен долар, інвестований США, було отримано в середньому \$6,45 від інших джерел.

Міжнародна допомога USAID необхідна для компенсації відсотків за кредитами 5-7-9. Також USAID надавало інші види допомоги, зокрема у вигляді посівних матеріалів, добрив тощо [10].

Міжнародна допомога USAID сприяла реалізації у 2024 році товарного кредитування. У 2024 році USAID АГРО підтримала 1,2 тис. українських агровиробників, які за допомогою різних фінансових інструментів змогли отримати понад 1,14 млрд грн. Зокрема, товарні кредити на придбання насіння, добрив і ЗЗР із відстрочкою оплати до збору врожаю аграрії отримали від семи партнерських організацій — "Адама Україна", Ukravit, "Захід Агробізнес", Makosh, "Агроресурс", "Хімагро", "Агро Арена". Розраховуватися за кредитом аграрії могли і грошима, і зерном. При цьому тверда застава в більшості випадків не була потрібна. Показники допомоги агросектору України через програму USAID наведені в табл. 2.

Ключові результати допомоги українському агросектору від USAID станом на червень 2024 року:

— Забезпечено добривами майже 14 000 фермерів — що становить приблизно 32 % загальної кількості зареєстрованих фермерів. Що сприяло виробництву понад 2 млн тонн сільськогосподарських культур протягом сезону 2023/2024.

— Забезпечено зберігання 2 млн тонн зерна, що допомогло понад 1300 фермерам заощадити зернової продукції на суму понад 300 мільйонів доларів США.

— Пільгові кредити та гранти для близько 2800 сільськогосподарських підприємств на загальну суму понад 146 мільйонів доларів США, що еквівалентно майже 6 % непогашеної суми кредитів, залучених українськими аграріями станом на 1 травня 2024 року.

— Обладнання, яке USAID надав багатьом бенефіціарам AGRI-Ukraine, збільшило їхні загальні потужності з перевалки зерна, в тому числі на експорт, приблизно на 2,7 млн тонн на рік станом на травень 2024 року.

— Загалом 2728 фермерів отримали насіння кукурудзи та олійних культур від AGRI-Ukraine у 2023—2024 роках, з очікуваним виробництвом понад 430 000 тонн культури, що мало принести українським аграріям понад 90 мільйонів доларів доходу.

Наразі більшість програм USAID в Україні призупинено. Організації, які отримували підтримку від USAID, можуть зіткнутися з фінансовими труднощами через тимчасове припинення допомоги.

Уряд України намагається компенсувати втрату фінансування, зокрема шляхом залучення альтернативних джерел підтримки для критично важливих програм.

Загалом, програми USAID для аграріїв допомагають Україні не лише підтримувати стабільний розвиток сільського господарства, але й значно підвищувати ефективність виробництва, що має важливе значення для економіки країни. Припинення таких програм може негативно позначитись на розвитку агросектору, особливо для дрібних фермерів, які часто мають обмежений доступ до інших джерел фінансування та технічної допомоги.

Однак, варто зазначити, що пряма бюджетна підтримка через Світовий банк не була припинена. Цей напрям фінансування продовжує діяти, хоча й з обмеженнями.

Фінансування аграрних виробників за Програмою "Доступні кредити 5-7-9" у 2024—2025 роках здійснюється додатково за підтримки Світового банку. У звіті, оприлюдненому у травні 2024 року, Світовий банк зазначив, що банківське кредитування стало головним джерелом фінансування аграрної галузі в умовах російської агресії проти України. До початку повномасштабного вторгнення частка банківських кредитів у покритті потреб аграріїв в обіговому капіталі становила лише 20%, тоді як основним джерелом фінансування були власні кошти та прибуток фермерів. Після початку війни постачальники припинили надання ресурсів у кредит, а власний капітал і прибутки аграріїв були фактично вичерпані. За підсумками роботи у 2022—2023 роках більшість фермерських господарств залишилися без прибутків, або мали їх на мінімальному рівні. А прогноз на 2024 рік демонструє незначне поліпшення лише в сегменті олійних культур.

Таблиця 3. Обсяг і структура кредитного портфеля у розрізі видів економічної діяльності

Галузь	Кредитний портфель, млн грн	Кількість кредитів	Структура кредитного портфеля, %
Сільське господарство	26 843	4 351	35,74
Торгівля	20 548	9 429	27,36
Промисловість	20 017	4 116	26,65
Транспорт, складське господарство	2 661	1 238	3,54
Будівництво	1 846	634	2,46
Тимчасове розміщування й організація харчування	596	710	0,79
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	502	286	0,67
Інші	2 100	3 070	2,80

Джерело: [11].

Наразі державна підтримка за програмою "доступні кредити 5-7-9" надається через Фонд розвитку підприємництва, в межах отриманих Фондом коштів.

Підтримка реалізується у вигляді:

1) часткової компенсації Фондом процентних ставок за кредитами суб'єктам малого, у тому числі мікропідприємництва, та середнього підприємництва (далі — ММСП).

2) надання Фондом гарантій Уповноваженим банкам на забезпечення виконання зобов'язань за кредитами, наданими ММСП.

Станом на 1 березня 2025 року 31 банк-кредитор обслуговує 21 734 кредити на 75,1 млрд гривень. Зобов'язання за основним боргом, що частково забезпечені державними гарантіями на портфельній основі, становили близько 32,6 млрд гривень. Це 63 % від загального ліміту наданих гарантій (51,7 млрд гривень) [11]. Проаналізуємо обсяг і структуру кредитного портфеля за видами економічної діяльності (табл. 3) та стан залучення кредитних коштів агроклієнтами у розрізі банків за 2024 рік (табл. 4).

За даними табл. 3—4 можна зробити такі висновки: найбільше агроклієнтів обслуговує ПриватБанк — 3 823 клієнти; найбільший обсяг кредитування при цьому має Креді Агріколь Банк — понад 16,8 млрд грн, хоча клієнтів у нього всього 323. Райффайзен Банк також має великий обсяг кредитування — 14,8 млрд грн при 2 199 клієнтах. Найменше клієнтів у Банку Південний — 65 клієнтів, але обсяг кредитуван-

Таблиця 4. Стан залучення кредитних коштів агроклієнтами у розрізі банків за 2024 р.

Банк	Кількість клієнтів	Обсяг кредитування, тис. грн
АТ КБ "ПриватБанк"	3 823	11 490 670,89
АТ "ОщадБанк"	2 818	10 611 366,25
АТ "Райффайзен Банк"	2 199	14 820 145,00
АТ "ПрокредитБанк"	1 109	9 372 229,01
АТ АБ "УкрГазБанк"	586	3 720 728,63
АТ "ПУМБ"	530	6 261 400,67
АТ "Креді Агріколь"	323	16 806 666,78
АТ "ОТП Банк"	322	6 383 469,88
АТ АКБ "Львів"	312	1 682 866
АТ "Кредобанк"	174	1 249 686,93
АТ "УкрексімБанк"	166	6 188 525,00
АТ "Банк Кредит Дніпро"	164	1 497 285,53
АТ "Агропросперіс Банк"	125	906 102,89
АТ "Банк Восток"	68	1 688 362,00
АТ АБ "Південний"	65	6 039 460,18

Джерело: [10].

ня високий — понад 6 млрд. грн Креді Агріколь Банк має дуже високу середню суму кредиту на одного клієнта (понад 52 млн грн на клієнта). У ПриватБанку середня сума кредиту на одного агроклієнта значно менша (близько 3 млн грн на клієнта).

За видами економічної діяльності найбільше кредитів, частково забезпечених державними гарантіями на портфельній основі, обслуговуються у таких сферах: сільське господарство — 4 351 кредит на загальну суму 26,8 млрд. грн Виходячи з цього, можна зробити висновок, що держава через механізм портфельних гарантій найбільше підтримує агросектор, оскільки сільське господарство є ключовою галуззю національної економіки, що забезпечує продовольчу, економічну, екологічну та енергетичну безпеку на макрорівні, сприяє розвитку суміжних галузей та формує основу для сталого розвитку.

Проте, згідно аналізу Світового банку по агросектору України, нестача фінансування оцінюється у 21 мільярд доларів США, що створює суттєву загрозу для світової продовольчої безпеки. В цьому напрямку і повинна працювати держава. Для активізації фінансування аграрних підприємств доцільним є створення умов для зниження кредитних ставок, удосконалення механізмів часткового гарантування зобов'язань позичальників, розширення державних програм підтримки, а також стимулювання використання партнерських програм із постачальниками техніки, насіння та агрохімії. Поширення таких програм сприяє спрощенню доступу до фінансових ресурсів та підвищенню інвестиційної активності у сфері агровиробництва. Оскільки традиційно одним із основних стримуючих чинників розвитку банківського кредитування аграрних підприємств є висока вартість кредитних ресурсів та жорсткі вимоги до забезпечення, обсяг якого часто недостатній для повного покриття кредитних зобов'язань позичальників, пропонується розглянути нові формати кредитування.

Завдяки співпраці компанії "ФІНТЕХ ПРО" та Програми USAID АГРО, готується до запуску онлайн-платформа AgroAppPRO, яка поєднує агропостачальників із фінансовими установами і розширить доступ агровиробників до товарного кредитування. Ця новина збігається з періодом запуску, з січня 2025 року, інструменту кредитування сільськогосподарських виробників — Аграрні Ноти.

Аграрні ноти використовуються як інструмент залучення грошових коштів у сільське господарство України та/або для здійснення роз-

рахунків за чинними договорами. Предметом Аграрної ноти, може бути сільськогосподарська продукція. Боржник за Аграрною нотою — особа, яка видала аграрну ноту, що посвідчує її зобов'язання здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти відповідно до умов, визначених у такій аграрній ноті. Право видавати аграрні ноти (бути Боржником) мають особи, яким належить право власності на земельну ділянку сільськогосподарського призначення або право користування такою земельною ділянкою для виробництва сільськогосподарської продукції [12].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Аграрний сектор відіграє визначальну роль в економіці України, сприяючи забезпеченню продовольчої безпеки, надходженню валютних ресурсів та створенню робочих місць. Кредитування аграрних підприємств залишається складним та високоризикованим процесом. Аналіз свідчить, що сучасна українська економіка має у своєму розпорядженні різноманітні механізми державної фінансової підтримки суб'єктів аграрного бізнесу, проте їх застосування потребує подальшого вдосконалення.

Війна в Україні створила труднощі для аграрного сектору, серед яких — руйнування інфраструктури, порушення ланцюгів постачання, втрата робочої сили та замінування значної кількості сільськогосподарських земель. Важливу роль у подоланні цих проблем відіграло державне управління та фінансова допомога міжнародних партнерів, які реалізовували аварійне відновлення інфраструктури, надавали фінансову підтримку фермерам і забезпечували стабільність продовольчих поставок.

Для успішного відновлення та розвитку аграрного сектору необхідно сконцентруватися на інвестиціях у інновації та сучасні технології, стратегічному плануванні відновлення, зміцненні міжнародної співпраці, пошуку нових механізмів надання кредитування, стимулюванні партнерів суміжних галузей для співпраці з агросектором на взаємовигідних умовах.

Література:

1. Аутлук українського аграрного ринку. Український клуб аграрного бізнесу. 2025. URL: <https://ucab.ua/files/2024/2025%20Outlook.pdf> (дата звернення 26.04.2025).

2. Лупенко Ю. О., Андрос С. В. Моделювання кредитної системи в умовах взаємодії банківського сектора з мікрофінансовими органі-

заціями для фінансової підтримки агробізнесу. Облік і фінанси. 2020. № 2 (88). С. 74—80.

3. Малій О. Г., Горох О. В., Макогон В. В. Аграрний сектор України: проблеми кредитування в умовах воєнних ризиків. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2025. № 18. URL: https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_18_2025 (дата звернення 27.04.2025).

4. Вовчак О. Д., Гальків Л. І., Демчишин М. Я. Стан і проблеми розвитку банківського кредитування сільськогосподарських підприємств України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. Т. 3. № 26. С. 29–37.

5. Попело О. В., Жаворонок А. В. Фінансово-кредитне забезпечення аграрних підприємств. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2024. № 4 (40). С. 212—222.

6. Сайт "LIGA.net". Бізнес. URL: <https://biz.liga.net/ua> (дата звернення 27.04.2025).

7. Алескерова Ю. В. Державне регулювання фінансових процесів в агропромисловому комплексі. Причорноморські економічні студії. 2016. № 11. С. 209—214.

8. Про додаткові заходи щодо кредитування комплексу сільськогосподарських робіт. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.02.2000 № 398. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/398-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення 27.04.2025).

9. Фурман В. Як НБУ підтримує кредитування під час війни. Економічна правда. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/31/684979/> (дата звернення 27.04.2025).

10. Головний сайт про агробізнес "Латифундист". Огляд ринків. URL: <https://latifundist.com/market-review> (дата звернення 27.04.2025).

11. У лютому підприємці отримали 791 кредит на 2,8 млрд грн, гарантованих державою на портфельній основі. Сайт Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_u_liutomupidpriiemtsi_otrimali_791_kredit_na_28_mlrdrn_garantovanikh_derzhavoiu_na_portfelanii_osnovi-5071 (дата звернення 27.04.2025).

12. Про аграрні ноти. Закон України від 22.02.2024 № 3586-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3586-20#Text> (дата звернення 27.04.2025).

References:

1. Ukrainian agribusiness club (2025), "Outlook for Ukrainian agricultural market", available at: <https://ucab.ua/files/2024/2025%20Outlook.pdf> (Accessed 26 April 2025).

2. Lupenko, Yu. and Andros, S. (2020), "Modeling the credit system in the conditions of interaction of the banking sector with microfinance organizations for financial support of agricultural business", Accounting and Finance, vol. 2 (88), pp. 74—80.

3. Maliy, O., Horokh, O. and Makohon. V. (2025), "Agricultural sector of Ukraine: problems of creditation in conditions of military risks", Problems of Modern Transformations. Series: economics and management, [Online], vol. 18, available at: https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_18_2025 (Accessed 27 April 2025).

4. Vovchak, O., Halkiv, L. and Demchyshyn, M. (2018), "The condition and problems of Ukraine's agricultural enterprises banking crediting development", Financial and credit activity: problems of theory and practice, vol. 3, issue 26, pp. 29—37.

5. Popelo, O. and Zhavoronok, A. (2024), "Current trends of financial and credit security of agricultural enterprises in Ukraine", Problems and prospects of economics and management, vol. 4 (40), pp. 212—222.

6. LIGA.net (2025), "Business", available at: <https://biz.liga.net/ua> (Accessed 27 April 2025).

7. Alekserova, Yu. (2016), "State regulation of financial processes agroindustrial complex", Black sea economic studies, vol. 11, pp. 209—214.

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2000), "On additional measures for lending to a complex of agricultural works", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/398-2000-%D0%BF#Text> (Accessed 27 April 2025).

9. Furman, V. (2022), "How the NBU supports lending during wartime", Economic truth, [Online], available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/31/684979/> (Accessed 27 April 2025).

10. Major agribusiness website (2025), "Market review", [Online], available at: <https://latifundist.com/market-review> (Accessed 27 April 2025).

11. Ministry of Finance of Ukraine (2025), "In February, entrepreneurs received 791 loans worth UAH 2.8 billion guaranteed by the state on a portfolio basis", available at: https://mof.gov.ua/en/news/minfin_u_liutomu_pidpriiemtsi_otrimali_791_kredit_na_28_mlrdrn_garantovanikh_derzhavoiu_na_portfelanii_osnovi-5071 (Accessed 27 April 2025).

12. Verkhovna Rada of Ukraine (2024), "About agricultural notes", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3586-20#Text> (Accessed 27 April 2025).

Стаття надійшла до редакції 02.05.2025 р.